

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№6

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[®]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

OpenAIRE

Road

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

BASE

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Crossref

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1630 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-iyunda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Luis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni shakllantirishda xitoy va rossiya investitsiyalarining qiyosiy tahlili.....	20
Malikov Numonjon Kamalovich	
Raqamli texnologiyalarning makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri	26
Sherzod Rajabov, Istora Abdusalomova	
Reducing inequality through human capital development: a comparative analysis of policies in the european union and uzbekistan	30
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
Hududiy raqamli infratuzilmaning xizmat ko'rsatish sektoriga ta'siri: samarqand viloyati misolida	39
Musinov Dilshod Sultanovich	
Ways to improve quality in hotels through digital technologies	44
N.A. Rakhmonova	
Проблемы и пути внедрения механизма налогового стимулирования центров инновационного роста нового узбекистана.....	48
Умаров Б. С.	
Влияние протекционистской политики на инвестиционные стратегии промышленных предприятий.....	55
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Fiskal siyosat tahlili: aholi bandligi; aholi daromadlari; soliqqa tortish.....	61
Isroilov Boxodir Ibragimovich, Navruzova Farog'at Abdilhamid qizi	
Problems in entrepreneurial potential development: a comprehensive analysis of contemporary barriers and challenges	67
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Tijorat banklarida aholi omonatlarining jozibadorligini oshirishning metodologik asoslari va amaliy yo'nalishlari	73
Xakimov Zoxid Norbo'tayevich	
To'lov aylanmasining mohiyatini aniqlashda to'lov va to'lov oqimlarining roli.....	78
I.F.Sayfiddinov	
Moliyaviy inklyuzivlikni ta'minlovchi samarali soliq siyosati.....	83
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
Youth, digital finance, and the gig economy in uzbekistan	86
Akmal Boymurodov	
Aktsiyadorlik jamiyatlari korporativ boshqaruvda qaror qabul qilishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalalari	91
Xabibullaeva Shirinxon Tohir qizi	
В условиях трансформации обеспечение развитие образования и нуки в сфере подготовки управленческих кадров	98
Суюнов Дилмурод Холмурадович	
Ипотечное кредитование как инструмент социальной политики в узбекистане	104
Базарова Нигора Равшановна	
Kichik biznes subyektlari tomonidan hudud aholisi bandligini ta'minlashning ijtimoiy va iqtisodiy natijalari.....	110
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Kichik korxonalar istiqbolli hududlarda sanoat ishlab chiqarish holati dinamikasi.....	114
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
Banklarning aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari	118
Elbusinova Umida Khamidullaevna	

Ekologik omillar o'zgarishining dehqon xo'jaliklari yalpi hosiliga ta'siri	123
Otamurodova Dildora Abdukrimovna	
O'zbekiston tijorat banklarining yashil iqtisodiyotdagi o'rni	128
Eshev Furqat A'zamovich, Ibragimova Feruza Axtamovna, Jumanazarova Malika Baxtiyorovna, Raxmatova Mohina Dilmurod qizi	
Использование интеллектуальных технологий в процессе обслуживания клиентов банка	132
Хашимова Дилёра Пахритдиновна	
Innovatsion faoliyatning moliyaviy rag'batlantirish va boshqaruv samaradorligini belgilovchi omil va jihatlari.....	138
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
Import tovarlari bo'yicha aksiz solig'ini undirishning nazariy asoslari.....	143
Abdurasulov Murodjon Bahrom o'g'li	
Роль цифровых валют центральных банков в модернизации платёжной инфраструктуры: мировой опыт и перспективы Узбекистана	150
Срожиддинова З.Х., Тухтасинова Д.Н.	
Tijorat banklarida chakana to'lov tizimlarini nazariy asosi.....	155
Sultonov Davronjon Rustam o'g'li	
Tikuv-trikotaj korxonalarida raqobatbardoshlikni oshirishda strategik menejmentning roli	161
Mamatraimov Islom Mamanazarovich	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston.....	170
Islomova Dilrabo Salomovna	
Iqtisodiy masalalarni matritsalar nazariyasi asosida modellashtirish va python dasturlash tilida yechish.....	175
Tojiyev Ilhom Ibraimovich, To'rayeva Feruza Dilmurodovna, Namozova Barchinoy G'ayrat qizi, Baxronova Zuhra Otaniyoz qizi	
Pul bozori barqarorligini ta'minlashda tijorat banklarida likvidlikni boshqarish samaradorligi	188
Sattorova Nasiba G'aniyoz qizi	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	192
Akbarjon Iminov	
Аутоиммунные поражения центральной нервной системы, возникающие после стрептококковой инфекции	198
Умарова Саодат Сулаймоновна, Нормакматов Бахтиёр Ботиралиевич	
Iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investiyalar tahlili.....	204
Namozov Olim Botirovich	
Creating a favorable climate for investment in agriculture	209
U.I.Djumaniyazov, B.J.Mirzaev	
Davlat ishtirokidagi korxonalarni korporativ boshqaruvni xalqaro standartlari asosida takomillashtirish	214
F.Djalilov	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy su'gurt qilish xarajatlarini hisobi.....	222
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
O'zbekistonda bank operatsion xarajatlari buxgalteriya hisobi.....	227
Qurbonova Sitara Vahobjon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari.....	233
Musayev Ozodjon Shavkat o'g'li	
Пути обеспечения стабильного экономического роста в условиях перехода к зелёной экономике, совершенствования государственной экономической политики и повышения эффективности внедрения принципов цикличной экономики.....	237
Худайбергенова Адалат Неъматуллаевна, Убайдуллаев Сирожиддин Жамшидович, Файзиёва Хамида	

Кудратовна, Эшбоев Миржалол Бахромович	
O'zbekiston sanoatining iqtisodiy holatini baholash	241
Mamanazarov Oybek Shomurodovich	
Maktabgacha ta'limda tayanch kompetensiyalarni shakllantirishda matematika va savod asoslarining didaktik yechimlari.....	247
Mingboyeva Guldorxon Maxmudovna	
Soliq tizimida soliq riskini baholash uslubiyoti.....	252
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Budjetni rejalashtirish tizimida jismoniy shaxslar daromadlari bo'yicha prognozlashni takomillashtirishning metodologik asoslari	260
Babaev Shavkat Bayramovich	
Понятие и сущность денежного потока в системе финансового управления.....	267
Машарипова Шахло Адамбаевна	
Yashil mehmonxonalarda strategik tahlil metodologiyasi	274
Rasulova Nigora Yusupovna	
Цифровая трансформация: новые возможности и современные тенденции в управлении бизнесом и инвестициями.....	279
Баратова Динора Алишеровна	
Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatishning sifati va samaradorligini baholash.....	283
Ikromov Akbar Farxod o'g'li	
Модель внедрения open banking в Узбекистане: предложение на основе международного опыта и локальных особенностей.....	288
Камалов Шухрат Камалович, Аскарова Дилором Хожимуратовна, Баходиров Жасурбек Олёрбек ўғли, Маликов Шохрух Шокирович, Тенгелова Фарангиз Мажид кизи	
O'zbekistonda islom moliyasini joriy qilishning yo'llari	295
Ashurbayev Farrux Alisher o'g'li, Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
AQSH tajribasiga ko'ra eksportni iqtisodiy o'sishga tasiri	299
D.E.Qarshiev	
Iqtisodiyotni tartibga solish orqali aholi farovonligini oshirishning ahamiyati	304
Berdibekov A.	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish va aholi moliyaviy savodxonligini oshirishda inklyuziv molianing ahamiyati.....	308
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Problems of the financial mechanism influence for stable and inertial development of enterprises.....	313
Zaynalov Jakhongir Rasulovich, Alieva Susanna	
Tibbiyot turizmni rivojlantirish va uning salohiyatini iqtisodiy baholashning ilmiy va uslubiy asoslari	317
Vofaxojayeva Dilafruz Marufovna	
Turistik destinatsiyalar va raqamli marketing texnologiyalari orqali turizm barqarorligini transformatsiya qilish	322
Nurmuhammadxon Oppoqxonov	
Kichik va o'rta biznes moliyaviy barqarorligining kambag'allikni kamaytirishdagi ahamiyati.....	327
Djamalov Xasan Numanjanovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida turizmni rivojlantirishning tashkiliy va iqtisodiy salohiyatini baholash.....	335
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O'zbekiston turizm sektorida tog' turizmining ulushi.....	343
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
O'zbekiston respublikasida investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish va bunda xorij tajribasi.....	348
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Tadbirkorlik faoliyatini samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning holati.....	354
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsiyalarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va asoslash	358
Shakirova Madinaxon Gafurdjanovna	
O'zbekistonning xalqaro valyuta-moliya tashkilotlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini mustahkamlash yo'nalishlari.....	362
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Turg'unova Zohida Shavkat qizi, Umida Yuldasheva	
Jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish tartibini takomillashtirish.....	367
Bobomurotova Manzura Panji qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlari va qimmatli qog'ozlar bozori o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar	372
Berdaliyev Javohir Jahongir o'g'li	
Farg'ona viloyati mahallalarida tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlanishi holati tahlili	379
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Проблемы охраны окружающей среды и формирования «зеленой экономики»	389
Ёдгорова Мухайё Шухратовна, Иминова Наргиза Акрамовна	
The evolution of passenger transport in uzbekistan and its impact on economic growth.....	392
Naubetova Ziyada Niyet kizi	
Davlat tibbiyot tashkilotlarida ish beruvchining fuqarolik javobgarligini majburiy sug'urta qilish xarajatlarining hisobi.....	397
Kuliboev Azamat Shonazarovich	
Jahon sug'urta amaliyotining O'zbekiston sug'urta bozorining rivojlanishiga ta'siri	402
Kuvatova Dinara Anvarovna	
Milliy iqtisodiyotda xorijiy investitsiyalarning ahamiyati va ta'sir mexanizmlari	406
Abdullayev Zoxid Xolxo'jayevich	
Xaridorlar bilan hisob-kitoblar auditida moliyaviy tahlil usullarini qo'llash xususiyatlari.....	411
Saginbaev Sultanbek Turdibay o'g'li, Sultamuratov Qallibek	
The function and value of commercial banks in fostering capital market growth	416
Isakov Janabay Yakipbaevich	
Raqamli texnologiyalarning korxonalar risk boshqaruvidagi rolini swot tahlili orqali tadqiq etishning ahamiyati	427
Tojimatov Izzatbek Ikromali o'g'li	
The state and development trends of business process auditing in joint-stock companies in uzbekistan.....	439
Utegenova Sarbinaz Turdimuratovna	
Mamlakatimizda amaldagi budjetlararo munosabatlarning tartibi hisobi, hamda uning ahamiyati	444
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li, Saydullayeva Zeboxon Shukrilla qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni boshqarishni takomillashtirish	462
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna, Li Zin Bo	
Barqaror rivojlanish va yashil iqtisodiyotning mamlakatimizda so'nggi yillardagi oshib borayotgan ahamiyati	467
Bahodirova Mohigul	
Conceptual framework for boosting the financial and economic performance of investment projects in industrial enterprises.....	472
Sarriev Kahraman Ramatullaevich	
Bandlik va ayollar tadbirkorligi	477
Ibodullayeva M.S.	
Mamlakatimiz yalpi ichki mahsulotini ekonometrik prognozlash.....	482
A'zamov Musurmon Axmadovich, Islomov Javohir	

Eksport siyosatini tadbirkorlik faoliyati rivojlanishiga ta'siri	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich, Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
Aholini ish bilan ta'minlashda qishloq aholisini mehnat salohiyatidan foydalanish.....	492
Noiba Qodirova Maxmud qizi	
Yashirin iqtisodiyotni kamaytirishda rasmiy bandlik va moliyaviy munosabatlarni rivojlantirish	497
Xalimbetov Farxad Bagibekovich, Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li	
Analysis of touristic potential and capacity of ecotourism sites	501
Abdurakhmanova Akida Faizulla kizi	
Xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarni moliyalashtirishni takomillashtirish.....	509
Salohiddinov Jaloliddin	
Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	516
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
O'zbekiston va xorijiy davlatlarda aksiyadorlik jamiyatlarining qimmatli qog'ozlar orqali kapital yig'ish strategiyalari	520
Dilnozaxon Muxitdinova	
Iqtisodiy inqiroz paytida korxonalarda likvidlikni boshqarish strategiyalari	527
Abdusalomova Nodira Bakhodirovna, Jabborova Sevinch Xusanovna	
O'zbekistonda islomiy mikromoliyaviy xizmatlar orqali ish bilan bandlikni oshirish istiqbollari.....	532
Mamatkulov Humoyun Bobir-ugli	
Textile enterprises and changing market conditions: integration of demand analysis, trend forecasting and strategic assortment management	536
Ikramova Nodira Burkxon kizi	
Aksiyadorlik korxonalari boshqaruv tizimida korporativ madaniyatni takomillashtirish	540
Umarkhodjaeva Muyassarhon Ganievna, Omanova Nargiza Rustam qizi	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobi va auditini takomillashtirish.....	548
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li	
Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiyotning real sektori korxonalariga kreditlar bo'yicha foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatishda markaziy banklarning qayta moliyalash stavkalarining rolini tahlil qilish	553
Jabbarov Eliboy, Abdullayeva Charos Abdullo qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashda innovatsiyalarning roli va iqtisodiy samaradorligi	558
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish orqali chiqindilarni boshqarish muammosini bartaraf etish yo'llari	563
Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li, Hamrokulov Ulug'bek Abdurahmatovich	
Korxonani samarali boshqarishni ta'minlash strategiyalari	567
D.Mutalova	
Masofaviy ta'lim platformalarining qiyosiy tahlili va funksional xususiyatlari.....	571
Nabieva Nilufar Nabi qizi	
Raqamli iqtisodiyotning jamiyat hayotiga ta'siri.....	577
Aripova Ziyoda Xayrullayevna, Nurmuxamedova Tursunoy Usmonovna	
Transportda turistik xizmatlarni boshqarish mexanizmini takomillashtirish.....	581
Tuychiyev Anvarjon Muxtorjonovich	
Ipak yo'lining tarixiy madaniy merosi va hunarmandchiligi: dolzarb muammolar va tadqiqot istiqbollari	584
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Eksport faoliyatini rag'batlantirishda institutsional va moliyaviy mexanizmlarning roli.....	589
Umarkulov Kodirjon Maxamadinovich	

Elektron pul evolyutsiyasi.....	595
Marpatov Mavlonxon Dadashevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida sanoat korxonalarining roli.....	600
Nasullayeva Yoqutoy Nasim qizi	
O'zbekistonda turizm marketingi va raqobatbardoshligini oshirish	606
Ikramova Nasiba Axmadovna	
Kambag'allikni qisqartirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	610
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Jamiyatda imkoniyati cheklanganlarning bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.....	615
Tilavova Munisa Maxmudovna	
Moliyaviy matematika vositalarining O'zbekiston kredit tizimidagi qo'llanilishi.....	620
Shamsiyeva Nigora Rafiq qizi	
Ecological sustainability in tourism: regional practices and global reflections.....	626
Sayyora Safaeva	
Quyi amudaryo mintaqasida turli darajadagi destinasiyalararo ixtisoslashgan klasterlarni shakllantirish asoslari va ularning o'ziga xos jihatlari.....	631
Doschanov Tangirbergen, Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich	
Fine dining restoranlarida marketing strategiyalarining shakllanishi va mijoz jalb qilishda ularning ahamiyati.....	641
Jumaniyazova Sarvinov Mansur qizi	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini kontseptual asoslari va shartlari asoslari xususida.....	644
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Davlat sektoridagi tashkilotlarda smetalar tuzish tartibi	651
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Качественное развитие рынка труда узбекистана.....	657
Мамадалиева Хафиза Холдаровна	
Kichik biznes subyektlarining aholi bandligini ta'minlash orqali kambag'allik darajasini pasaytirishdagi o'rni.....	664
Maxamadaliyev Boburbek Baxodir o'g'li	
Устойчивое развитие ESG-менеджмента: от тренда к фундаментальной стратегии выживания и процветания.....	670
Собирова Нилуфар Бекпулат кизи	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	676
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	
Qurilish loyihalarini moliyalashtirishning milliy va xalqaro tajribasi	681
Yashin Iboyev	
Xizmatlar sohasida innovatsion muhitni yaratishning dolzarb masalalari.....	687
Kamoliddin Mamatqulovich Ibodov, Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	
Sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini boshqarishda tovar aylanmasi tahlili.....	692
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda innovatsion faoliyatning moliyaviy va boshqaruv hisobini takomillashtirish masalalari	698
Xushvaqtova Nozanin Nurbek qizi	
Effect of processing on nutrients in tomato products.....	706
Ergasheva Muhabbat Komil kizi	
Asosiy vositalarni davomiy (uzluksiz) baholash.....	710
Kuziev Islom Nematovich, Raxmonov Xurshidbek Shavkat o'g'li	
Sun'iy intellekt: Markaziy banklarni qanday o'zgartirmoqda?	715
Shahboz Qozoqov Ortiqbaevich	

Kichik biznes subyektlarida tashkil etilgan baliqchilikka ixtisoslashgan xo'jaliklarning mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	720
Vazirov Azamat Yoqubjonovich	
Korxonalarining marketing faoliyatini strategik rivojlantirish yo'nalishlari.....	725
Isokboeva Zilola Rustam qizi	
К целям повестки 2030: анализ экономических индикаторов узбекистана	728
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Современное состояние исследований в области использования цифровых технологий в инвестиционной деятельности	734
Ирмухамедова М.Д.	
Tijorat banklarining raqamli transformatsiyasi jarayoni, uning imkoniyatlari va xavf-xatarlarini tahlil qilish.....	741
Eshqobilov Ahmat Jovliyevich	
Aholi sonining o'sishi va iqtisodiy infratuzilmaga yuklanish: hududiy tahlil	745
To'rayev Nurbek Baykulovich	
O'zbekistonda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va boshqarishning hududiy rivojlantirish strategiyasi	751
Nuraliev Temurjon Erkinjon o'g'li	
O'zbekistonning zamonaviy korxona va tashkilotlarda boshqaruv masalalari	756
Ahtamova Mohigul Erkinovna	
Davlat tashkilotlarida ichki audit tuzilmalarini tashkil etishni rivojlantirish	761
Nasimov Fazliddin Sirojevich	
Yashil moliyalashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli: imkoniyatlar va xavflar tahlili	765
Isoqulova Munisxon Abdurasul qizi	
Критерии экологичности бренда: как измерить «зеленый» имидж?	769
Носирова Чарос	
Qishloq xo'jaligini innovatsion texnologiyalar asosida boshqarish	775
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
«O'ztransgaz» AJ faoliyatini 2024–2027 yillarga prognozlashtirishda ekonometrik modellar asosida tahlil	784
Sindorov Davlatbek Abdumajid o'g'li, Murodov Sardor Nurali o'g'li	
Favqulodda vaziyatlarning oldini olishga qaratilgan tibbiy profilaktik ishlar.....	791
Mahmudov Otamurod Hoshimovich, Murtazova Sh.N.	
Xizmat ko'rsatish sohasida elektron tijoratni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.....	795
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
O'zbekiston chakana savdosi tizimi va uning rivojlanishi.....	806
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Milliy iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni va maqsadi	812
Amonov Mehriddin Oromiddinovich	
Investitsion faoliyatni amalga oshirishning xorij tajribasi va mamlakatimizda foydalanish istiqbollari.....	816
O'tamurodova Surayyo Shokirjon qizi	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni.....	822
Asadullina Nailya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Значение искусственного интеллекта в области педагогики на основе мультимедийных приложений	829
Бегалиев Файзали Умаралиевич	
Sog'lomlashtirish turizmida ekologik va ijtimoiy ta'sirlarning sintezi.....	832
Naimov Saidjon Yusup o'g'li	

Kasbiy ta'lim tashkilotlarida o'quvchilarni raqamli kompetensiyasini baholashning metodologik asoslari.....	835
Maxkamova Zuxra Tursunpulotovna	
Обзор по теме Современные системы управления возбуждение синхронных машин и перспективы их развития (Формирования законов управления).....	841
Алиев Абдор Мураткулович	
O'zbekistonda turizm va servis soxasida davalt- xususiy sheriklik mexanizmidan foydalanish istiqbollari.....	846
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tijorat banklarida operatsion risklarini baholash va boshqarish tizimini tashkil qilish	850
Jaxongir Rabbimov	
Tomorqa xo'jaliklari faoliyatini tahlil qilishda statistik modellar va metodlardan foydalanish yo'nalishlari.....	855
Turobov Sherzod Alisherovich	
Совершенствование порядка расчёта и взимания НДС в узбекистане: аналитический подход.....	860
Бисенбаев Шарьяр Куанишбай ули	
Mintaqaviy iqtisodiyotda inson kapitalini raqamli transformatsiyalash masalalari.....	864
Yusubboeva Dinora Quadrat qizi	
Sirdaryo viloyatining turizm imkoniyatlari va o'ziga xos turizm resurslari.....	875
Tursunova Gulmira Rabbonovna	
Samarqand viloyatida investitsion-innovatsion faollikni oshirish holati va investitsiyalarning tarkibiy xususiyatlari.....	883
Bektemirov Abdumalik Bektemirovich, Axrorov Abbas Aslamjon o'g'li	
Global innovatsion indekslar va o'zbekiston: rivojlanish yo'nalishlari va bosqichlari	889
Bekmurodova Gavhar Adham qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvga raqamli texnologiyalarni joriy qilishning ilmiy-nazariy asoslariga qarashlar	895
Suyunov Dilmurod Xolmuradovich, Xabibullayeva Shirinxon Toxir qizi	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy instrumentlar hisobini va auditini takomillashtirish.....	902
Nuraliyev Behzod Baxtiyor o'g'li	
Внедрение и адаптация исламского банкинга в экономике узбекистана	906
Б.Б.Ахмаджанов, М. С.Шукруллаева, Д.Р.Сафаева	
Kichik biznesning iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini baholash uslubiyoti.....	911
Ermatov Akmaljon Adxamovich	
"Neyromarketing" asosida o'zbekiston turizm brendi tahlili	916
Narziqulov Elbek Farxod o'g'li	
Xalqaro bozorlarda zamonaviy marketing vositalaridan foydalanish	922
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar va ularning bank aktivlariga ta'siri.....	929
Saidov Bobir Jiyanboy o'g'li, Xolmuradov Musurmon Avlaqulovich	
Сущность и причины международных денежных переводов	936
Гимранова О. Б.	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda uzoq muddatli aktivlarning hisobi va auditini raqamli tvn texnologiyasi asosida takomillashtirish imkoniyatlari.....	941
Rizakulov Abdurauf Abdimutalibovich	
Biologik aktivlarning tushunchasi: iqtisodiy mazmuni va mohiyati.....	948
Ziyayev Dilshodjon Salimjonovich	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda iqtisodiy siyosatning roli: zamonaviy yondashuvlar.....	953
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	

Аналитический обзор: Развитие корпоративного управления в государственных корпорациях Узбекистана (2015–2025).....	958
Мамараджабов Фарход Бахтиярович	
O'zbekistonda transport infratuzilmasini rivojlantirish karidorlari	968
Nazriyev Umidjon Baxrillayevich	
Aylanma kapital bilan ishlashda samaradorlikni oshirish: korxona moliya siyosatini takomillashtirish yo'nalishlarida data science yondashuvlari	975
Khoshimov Doniyor, Kungratov Ilmurod Kuzibay o'g'li	
Davlat ulushi mavjud bo'lgan korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda raqamli transformatsiyaning roli	982
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda tijorat banklariga moliyaviy resurslarni jalb qilish metodologiyasini takomillashtirish	988
Hamrayev Obid Akhatovich	
Tibbiy xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish va uning samaradorlikka ta'siri (xorijiy tajriba).....	993
Usmonova Vasila Botirovna	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarish amaliyoti tahlili.....	997
Akramova Nargiza Nutfillayevna	
Using integrated marketing communications (IMC) in business management	1002
Ziyayeva M.M.	
Xorijiy mamlakatlarda tibbiyot muassasalarini moliyalashtirish masalalari va ulardan o'zbekistonda foydalanish istiqbollari.....	1006
Jaxongirov Ilindorjon Jahongirjon o'g'li	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi xarajatlarini samarali boshqarish yo'llari.....	1011
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Mintaqada xalq hunarmandchiligida klasterlash va ekologik logistika modeli asosida savdo tizimini shakllantirish.....	1015
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
To'g'ri xarajatlar usuli va to'liq yutuvchi xarajatlar usuli tizimlarining afzalliklari va farqli jihatlari amaliy misolda.....	1019
Kholisa Kamoliddinovna Kuldosheva	
Investitsiyalarni innovatsiyalarga yo'naltirish bo'yicha xorij tajribasi	1024
Ayubov Ilyos Ilxomovich	
Важность разработки стратегических программ развития страны.....	1028
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Sanoat korxonasining raqamli transformatsiyasini baholash omillari va ko'rsatkichlari.....	1032
Kudaybergenov Azamat Shamuratovich	
Namangan viloyatida ijtimoiy turizm tadbirkorligini maqsadli boshqarish mexanizmi.....	1042
Yunusova Sohiba Abdumamidovna	
Evaluating the capital asset pricing model methodology in uzbekistan companies	1048
Bunyod Usmonov	
Aholini ish bilan bandligining yangi turlari va imkoniyatlari	1055
A.B. Khayitov	
Maktab direktorlarini qo'llab-quvvatlashda asosiy ustun amaliyotlar va o'zbekiston ta'lim tizimida ularni qo'llash imkoniyatlari	1059
Mamura Tadjibayeva	
Sun'iy intellekt asosida matematik masalalarni yechish algoritmlari	1064
Oqnazarov To'liqin Jalilovich, Jo'rayev Mardon	
Global ta'lim makonida milliy tarbiyani rivojlantirish istiqbollari	1071
Sanaqulov Sardor Istamqulovich	

Bank xizmatlari sifati va bank daromadlariga ta'sir etuvchi omil sifatida personal faoliyatining o'rni.....	1075
Abdukaxarova Shoira Abduvahobovna	
Fond bozori raqamli iqtisodiyotda investitsiyalarni shakllantirish manbai sifatida.....	1079
Kamilova Sevara Anvarovna	
O'zbekistonda toza suv va sanitariyaning inson hayoti hamda iqtisodiy farovonlikka ta'siri: BRM-6 doirasida tahlil.....	1085
Xasanova Iroda Azizbek qizi	
Increasing the effectiveness of using marketing communications in the tourism services market.....	1090
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon ugli	
Davlat xaridlari sohasini takomillashtirish istiqbollari.....	1095
Bazarov Nazirjon Sobirovich	
Xarajatlarning strategik boshqaruv hisobini xo'jalik yurituvchi subyektlarda takomillashtirish.....	1103
Xayitboeva Laylo Oybekovna	
Davlat moliyaviy nazorati tizimida tashqi audit: rivojlangan mamlakatlar amaliyoti.....	1109
Kuliyev Komil Shuxratovich, A.Astanovulov	
Moliyaviy instrumentlarni hisobga olishda biznes modelning ahamiyati va amaliy yondashuvlar.....	1114
Shanasirova Nodira Abdullayevna	
Tijorat banklarida risklarni boshqarishning ustuvor yo'nalishlari.....	1118
Tursunov Ilxom Toirovich	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga tasir etuvchi omillarni baholash.....	1124
Yuldasheva Gulmira	
Managing tourism in fragile ecosystems: a case study approach.....	1128
Dilmurod Nasimov, Shahrizoda Sirojiddinova	
Tadbirkorlikni innovatsion-investitsion jihatdan baholash uslublari.....	1134
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Зарубежный опыт развития инновационной деятельности предприятий энергетической отрасли.....	1141
Бегмуллаев Отабек Ирисалиевич	
Leveraging machine learning for big data analytics: a strategic overview.....	1148
Ismaylov Timur Kuanishbaevich, Kurbanbaev Bakhtiyar Bakhitovich, Orazbayev Aqilbay Jenisbay uli	
Ta'lim muassasalarida xarajatlar smetasi ijrosining dastlabki hisobini yuritilishi.....	1152
Isoqulov Fazliddin Shamsiddin o'g'li	
"Yengil sanoat korxonalarini qo'llab-quvvatlash choralari haqida".....	1158
Otaxanova Umida Olim qizi	
Investitsion-qurilish jaryonlarini samarali boshqarishning tashkiliy modellari va ulardan foydalanish usullari.....	1162
Abduvaliyev Bekzod Muxiddin o'g'li	
Qimmatli qog'ozlar bozorining mohiyati bo'yicha nazariy asoslar.....	1169
Alimov Ilxomjon Ikromovich, Ikramov Akmalbek Ilxomjon o'g'li	
Adoption of electric vehicles in logistics: opportunities and challenges in Uzbekistan.....	1175
Oblokulova Parvina	
Qishloq xo'jaligiga investitsiyalarni jalb qilishning xorijiy mezonlari.....	1182
Jurayev Abdug'affor Sofarovich, Nazirova Sayyora Baxtiyorovna	
Raqamli transformatsiya jarayonlarining mehnat bozori konyukturasiga ta'siri.....	1187
Fayzullayev Nurulla Baxromovich, Xudaybergenova Shukurjon Erkinovna	
Milliy iqtisodiyotda internet xizmatlarini rivojlantirishning o'ziga xos yondashuvi.....	1194
Niyozova Shohsanam Nuritdinovna	

Auditorlik xulosalarini shakllantirishda auditorlik dalillariga qo'yiladigan talablar	1199
Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich	
Qishloq xo'jaligi sohasini takomillashtirishda investitsion loyihalarning iqtisodiy mohiyati	1203
Israilova Xikoyat Musakulovna	
Kichik biznes faoliyatini rivojlantirishning nazariy-uslubiy asoslari	1207
Dadaboyeva Marguba Mamasoliyevna	
Eko va agro-turizmga raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqishning istiqbollari	1212
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	
The importance of the cluster system in the agricultural field	1217
Sherkulov Shokhrux Erkin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sug'urtalash tizimini takomillashtirish yo'llari	1221
Mardonov Mashrab Mansurovich, Muxtorov Abduxolik Abduxalimovich	
Aksiz solig'i amaliyotining genezisi, milliy xususiyatlari, turlari va vazifalarining nazariy jihatlarini	1225
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Iqtisodiyotning real sektor tushunchasi, uning tarkibi va iqtisodiyotdagi ahamiyati	1230
Mahmudov Nurali Komilovich	
Korporativ moliya tizimini rivojlantirishda raqamli moliya vositalari va texnologiyalarning integratsiyasi	1241
Xalbekov Ozodbek Xudoykulovich	
The influence of tour interpretation on perceived heritage values: a comparative analysis of tourists with and without guided interpretation at a heritage destination	1245
Shokhnigorbegim Juraeva	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida aloqa xizmatlarini rivojlantirish va samaradorligini oshirishning metodologik asoslarini takomillashtirish	1252
Xazratov Abror Panjiyevich	
Madaniy meros obyektlari asosida barqaror turizmni rivojlantirish strategiyalari	1257
Abriev Zoirjon	
Пути инновационного развития национальной экономики	1262
Жураев Тошболта Тухтаевич	
Hududlarda turizmni rivojlantirishda to'siqsiz, barqaror turizmni tashkil etish zarurati	1267
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna	
Application of ifrs in budgetary accounting	1272
G. Djambakieva	
Transport xizmatlari sektorining rivojlanishini statistik tahlili: xorazm viloyati misolida	1276
Raximov Alisher Ibragimovich	
O'zbekistonda 2024-yil davomida yirik soliq to'lovchilarni soliq ma'murchiligi tahlili	1281
Xushatov Nuriddin Maxmatqulovich	
Zamonaviy ta'lim sifatini baholashning nazariy-metodologik asoslari	1288
Rahimova Qutlibika Ergashevna	
Chakana va ulgurji savdo korxonalari faoliyatini rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni baholash	1293
Yuldasheva Gulmira	
Zamonaviy axborot tizimlari orqali soliq qarzдорligini undirish mexanizmining takomillashtirish yo'llari	1296
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
Hududlarda pillachilikni rivojlantirishning huquqiy asoslari va imkoniyatlari	1303
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
Korxonaning investitsion jozibadorligi oshirish yo'llari	1313
Axtamova Parizod Oybek qizi	
Raqamli texnologiyalar yordamida inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari	1319
Adilova Zulfiya Djavdatovna, Shoev Alim Xalmuratovich	

Yog' – moy sanoati korxonalarida soliqlar hisobi va auditi jarayonlarida tahliliy amallardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	1327
A'zamova Aziza Olimjon qizi	
Qurilish materiallari ishlab chiqarish faoliyati iqtisodiy samaradorligini oshirishning xorij tajribasi.....	1334
Umirova Gulmira Shodiboy qizi	
Xalqaro moliya-kredit institutlar bilan hamkorlikning iqtisodiy-huquqiy asoslari	1343
Qosimov Bobur Sobirovich	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda yengil sanoat eksporti diversifikatsiyasining roli va yo'nalishlari.....	1347
Otamurodov Shavkat Nusratillayevich, Eshqulova Nasiba Normo'minovna	
Система раннего предупреждения о снижении финансовой устойчивости предприятия на основе ключевых показателей эффективности (KPI).....	1359
Тажибаева Кизларгул Ажиниязовна	
Soliq tizimida soliq riskini baholash va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish uslubiyoti.....	1374
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Sanoat korxonalarining innovatsion boshqaruvi tahlili va uning xususiyatlari	1383
Sarimsaqov Doniyor Xomidovich	
Surxondaryo viloyatida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha faol korxonalar va tashkilotlar tahlili	1390
Normurodov Alibek Anvar o'g'li	
Mehnat bozori: rivojlanish tendensiyalarining iqtisodiy-statistik tahlili, baholash va istiqbollari.....	1396
Mirzayeva Odina Imomnazar qizi	
Адаптивная модель антикризисных мероприятий, направленных на повышение эффективности управления активами, оптимизацию затрат и реструктуризацию задолженности	1402
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Xalqaro va ichki turistik bozorlarda o'zbekistonning turistik mahsulotlarini targ'ib qilish mexanizmi	1409
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
Tourism infrastructure constraints and service gaps in uzbekistan's visitor economy.....	1412
Kurolov Maksud Obitovich, Xamidjonova Moxinur Xayrulla qizi	
Основные проблемы перехода на МСФО в республике узбекистане	1419
Махмудов Жамшед Ашрафович	
Binolar loyiha-smeta hujjatlarini ishlab chiqishning nazariy va amaliy asoslari.....	1425
Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.	
Ayrim ta'lim tizimi bilan bog'liq terminlarning izohli lug'at va etimologik lug'at o'rtasidagi farqi.....	1429
Mahbuba Xoliqova Abdimo'min qizi	
Mahalliy budjet daromadlarini shakllantirishda soliq salohiyatining ahamiyati	1433
Sharipov Narzullo G'ulomovich	
Corpus-based framework of english teaching for competency-oriented curriculum design	1448
Raximova Gulnoza Sharipjanovna	
Masofaviy ta'lim tizimida matematika fanlarni o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari	1454
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Texnologik inqilob va mehnat bozorining transformatsiyasi	1459
A'zamova Feruza, Kuldoshev Lazizjon Sharifovich	
Sifat menejmenti tizimini rivojlantirish asosida uy-joy fondlarini boshqarish samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.....	1465
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	

O'zbekistonda ekologik turizm: yashil iqtisodiyot rivojini tezlashtiruvchi omil.....	1471
Rashidov Saidislom	
Navoiy viloyatida yirik sanoat monopoliyalarini rivojlantirishning tabiiy-iqtisodiy salohiyati ("Qizilqumsement" AJ misolida).....	1474
Savrieva Madina Xakimovna, Xamroyeva Shaxnoza Ibrohim qizi	
Eksport-import operatsiyalarida dolzarb muammolar va yechimlar	1480
Xudayberdiyeva Dilnoza Egamberdiyevna	
Роль международных финансовых центров в мировой экономике	1484
Нуриддинова Мафтуна Жахонгировна	
Measures to enhance the tax mechanism applied to business entities.....	1489
Kudiyarov Kishibay, Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
Davlat boshqaruv organlarining xizmat ko'rsatish sohasini samarali tashkil etish orqali kambag'allikni qisqartirish.....	1495
Asrorov Uchqun Akram o'g'li	
The role of green logistics in Uzbekistan and international trends.....	1499
Turakulova Dildora, Ismoilova Diyora	
Hududlarda turizm mahallalarning turistik salohiyatini oshirish usullari (Bog'ibaland turizm mahallasi misolida)	1506
Raxmanov Jasur Ubaydulloyevich	
Human Capital and Artificial Intelligence: Navigating the Future of Work	1511
Hamrokulov Mirabbos, Karimbergan Kariev	
Analysis of green economic growth indicators in uzbekistan.....	1518
Toshboyev Bekzod Bakhtiyorovich	
Toshkent viloyati iqtisodiyotida vino turizmning o'rni.....	1526
Jalilov Shoxjahon Xolbozor o'g'li	
O'zbekiston sharoitida qurilish loyihalari materiallari sarfini tahlil qilish va optimallashtirish va ularni iqtisodiy-matematik modelmodellashtrish	1530
Turayeva Mohinur Asliddinovna	
Auditorlik tekshiruvini rejalashtirishda dasturiy ta'minot va zamonaviy axborot texnologiyalarning o'rni.....	1534
Xodjayevo Mu'tabar Xamidulla qizi, Cho'ponova Gulira'no Doniyor qizi	
Suv tarkibining "wireless waterlight" qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	1540
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov	
Zamonaviy sharoitda dxsh asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xizmatlar ko'rsatishning integratsion jarayonlari.....	1546
Ubaydullayeva Vasila Sadullayevna	
Donni saqlash va qayta ishlash korxonalari biznes jarayonidan olingan chiqindilar hisobini takomillashtirish	1549
Valijonov Xasanboy Akbaraliyevich	
Commercial real estate as a tool for synchronizing economic processes.....	1556
Nastassia Chyhyryna, Siarhei Liashuk, Allayeva Gulchexra Jalgasovna, Khakimdjanova Surayyo Khabibullayevna	
Asalarichilik faoliyatini rivojlantirish bosqichlari va istiqbollari	1563
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
Sug'urta kompaniyalari samaradorligini oshirishga qayta sug'urtaning ta'sirini baholash.....	1567
Abirqulova Sohijjamol Normuhammad qizi	
O'zbekistonda yerga mulkchilik munosabatlarini tartibga solishning amaldagi mexanizmi tahlili.....	1572
Abdunazarov Oybek Abdumutalibovich	
«Sirdaryo viloyatida iqtisodiy faoliyatlar natijasida yerlarning degradatsiyasi muammosi: sabablari va yechimlari»	1578
O'ng'arov Hasan G'ayrat o'g'li	

The methodology for using a PM1-PM10 collection device in Uzbekistan is relevant to the climatic conditions	1584
Bakhtiyor Pulatov, Bobur Sadriddinov	
Gullar yetishtirishda iqtisodiy samaradorlikka ta'sir etuvchi omillar: amaliy so'rovnoma asosidagi tahlil	1591
Nurmatova Dilola Dilshod qizi	
Budjet mablag'laridan foydalanishda moliyaviy nazoratning huquqiy asoslarini takomillashtirish	1595
Jurayev Nomoz Tursunpulotovich	
Ishlab chiqarish korxonalari tashkiliy tuzilmasida logistika xizmati samaradorligini oshirish.....	1601
Maxmidov Shirinboy Botirovich	
Bank xizmatlarini raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri va jarayonlarni optimallashtirish.....	1606
Maxsadaliyeva Maftuna Toxir qizi	
The period of emergence of accounting policy and its significance in preparing financial statements.....	1611
Sayfulloyev Jamshid Qobil o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida kompaniyalar boshqaruv darajalarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati.....	1615
To'ychiboyev Nozimjon Soliyevich	
Qishloq hududlarida qayta tiklanuvchi energiya resurslarining iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatdan samaradorligi.....	1621
Ashurov Azizbek Ergash o'g'li, Janzakov Bekzot Kulmamat o'g'li	
Qurilish korxonalari faoliyatida yashil iqtisodiy infratuzilmani raqamlashtirish	1625
Abdullayev Asliddin Nabi o'g'li	

QURILISH KORXONALARI FAOLIYATIDA YASHIL IQTISODIY INFRATUZILMANI RAQAMLASHTIRISH

Abdullayev Asliddin Nabi o'g'li

Toshkent axborot texnologiyalar universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatini raqamlashtirish yo'nalishlari chuqur tahlil qilinadi. Avvalo, IT-texnologiyalar yordamida ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va monitoring qilish usullari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va xarajatlarni optimallashtirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Muallif tomonidan O'zbekiston sharoitida faoliyat yuritayotgan korxonalarda qo'llanishi mumkin bo'lgan amaliy raqamli yechimlar taklif etiladi. Ilmiy yondashuv sifatida NPV, ROI va EII indikatorlari orqali iqtisodiy samaradorlik baholangan. Tadqiqot natijalariga asoslanib, sifat nazoratini kuchaytirish va energiya tejash mexanizmlari ishlab chiqilgan. Maqolaning ilmiy yangiligi – raqamli infratuzilmani yashil iqtisodiyot asosida milliy darajada moslashtirishga qaratilgan tavsiyalardir.

Kalit so'zlar: raqamlashtirish, qurilish materiallari, avtomatlashtirilgan boshqaruv, sifat nazorati, energiya samaradorligi, monitoring, yashil infratuzilma.

Abstract: This article provides an in-depth analysis of the digitalization of building materials manufacturing enterprises. The study first addresses automation and monitoring of production processes through IT platforms. It also explores opportunities for resource efficiency, waste reduction, and cost optimization. The author proposes practical digital solutions tailored to the Uzbek context. As a scientific approach, economic effectiveness is evaluated using indicators such as NPV, ROI, and EII. Based on the findings, mechanisms for quality control and energy saving are developed. The scientific novelty of the article lies in the development of recommendations for adapting digital infrastructure to the principles of the green economy at the national level.

Key words: raqamlashtirish, qurilish materiallari, avtomatlashtirilgan boshqaruv, sifat nazorati, energiya samaradorligi, monitoring, yashil infratuzilma.

Аннотация: В статье проводится глубокий анализ цифровизации деятельности предприятий по производству строительных материалов. В первую очередь рассматриваются подходы к автоматизации производственных процессов с использованием IT-платформ и систем мониторинга. Также исследуются возможности оптимизации использования ресурсов, сокращения отходов и снижения затрат. Автор предлагает практические цифровые решения, адаптированные к условиям Узбекистана. В качестве научного подхода проводится оценка экономической эффективности с использованием показателей NPV, ROI и EII. На основе результатов исследования разработаны механизмы повышения качества и энергосбережения. Научная новизна статьи заключается в разработке рекомендаций по адаптации цифровой инфраструктуры в контексте зелёной экономики на национальном уровне.

Ключевые слова: цифровизация, строительные материалы, автоматизированное управление, контроль качества, энергоэффективность, мониторинг, зелёная инфраструктура.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotning asosiy yo'nalishlaridan biri bu – barqaror rivojlanishga asoslangan yashil iqtisodiy infratuzilmani shakllantirishdir. Ayni paytda global miqyosda iqlim o'zgarishi, resurslar tanqisligi va ekologik xavflarning ortib borishi fonida qurilish sohasi ham jiddiy qayta ko'rib chiqilmoqda. Chunki ushbu soha dunyodagi karbon chiqindilarining qariyb 39 foizini tashkil etadi va tabiiy resurslardan foydalangan eng intensiv sektorlardan biri hisoblanadi. Shunday sharoitda yashil iqtisodiyot nafaqat ekologik xavfsizlikni ta'minlash, balki iqtisodiy samaradorlikni ham oshirishga xizmat qiluvchi tamoyilga aylandi. Buning ajralmas tarkibiy qismi esa – raqamli texnologiyalar yordamida infratuzilmani avtomatlashtirish va nazorat qilish mexanizmlarini yaratishdir. Maqola shu nuqtai nazardan, aynan qurilish korxonalari faoliyatida yashil infratuzilmani raqamlashtirish yo'nalishlarini chuqur tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, ushbu masalaning ijtimoiy, ekologik va iqtisodiy kontekstdagi o'rni ilmiy asosda yoritiladi.

Bugungi kunga kelib, dunyoning yetakchi davlatlari, jumladan Germaniya, Yaponiya, Kanada, Janubiy Koreya va Shvetsiyada yashil raqamli infratuzilmalar qurilishi bo'yicha keng ko'lami milliy dasturlar qabul qilgan. Masalan, Germaniyada "BIM Green Building" platformalari yordamida binolarning energiya samaradorligi va uglerod izlari real vaqt rejimida monitoring qilinmoqda. Xitoyda esa "Smart Green Construction" dasturi asosida ekologik xavfsizlik indikatorlari orqali butun qurilish jarayoni avtomatlashtirilgan tizimga o'tkazilgan. Jahon banki, OECD va BMT doirasidagi tahlillar ham ushbu jarayonlarning qamrovi kengayib borayotganini tasdiqlaydi. Shuningdek, OECD Greening Infrastructure hisobotiga ko'ra, raqamlashtirish orqali infratuzilmalarni yashillashtirish 2030 yilga borib, global YAIMning 3 foiziga teng iqtisodiy samara keltirishi prognoz qilingan. Ushbu jahon tajribasi O'zbekiston uchun ham dolzarb bo'lib, milliy darajada bu boradagi ilmiy-nazariy va texnologik asoslarni mustahkamlash zaruratini yuzaga keltiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston – 2030" taraqqiyot strategiyasida ham aynan yashil iqtisodiyot va raqamlashtirish ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan. Ushbu strategiyada qurilish materiallari ishlab chiqarishni ekologik toza texnologiyalar asosida olib borish, "yashil sertifikat" tizimini joriy etish, hamda "raqamli loyihalash va monitoring" mexanizmlarini yaratish kabi aniq maqsad va vazifalar belgilab qo'yilgan. Shuningdek, 2030-yilga qadar qurilish sohasida raqamli texnologiyalarning qamrovini 70 foizga yetkazish, energiya samaradorligini ikki baravarga oshirish vazifasi ham strategik yo'nalish sifatida ilgari surilgan. Mazkur maqola aynan shu milliy strategik hujjatlar ruhida, yashil iqtisodiy infratuzilmani raqamlashtirish jarayonining nazariy asoslarini tahlil qilish, xalqaro va mahalliy yondashuvlarni taqqoslash, hamda ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan. Natijada, maqolada taklif etilgan yondashuvlar O'zbekiston qurilish sanoatining ekologik va texnologik transformatsiyasiga real hissa qo'shadi, degan ishonch mavjud.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil iqtisodiy infratuzilmaning shakllanishi va uni raqamlashtirish masalasi xalqaro ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Masalan, iqtisodchi olim Xerman E. Daly o'zining asarlarida iqtisodiy faoliyat atrof-muhit resurslariga to'liq bog'liq ekanligini asoslab, barqaror o'sish emas, balki barqaror holat iqtisodiyotini ilgari suradi. Uning fikricha, resurslar va chiqindilar cheklangan bo'lgan muhitda raqamlashtirish vositalari vositasida monitoring qilish — bu barqarorlikka erishishning asosi sanaladi [1]. Bizning tadqiqotda esa ushbu nazariya asos sifatida olinib, lekin alohida ravishda qurilish sohasida IoT va AI asosidagi real vaqtda monitoring tizimlariga urg'u berilgan.

Jahon banki, OECD va UNEP tomonidan tayyorlangan hisobotlar ham yashil infratuzilmaning iqtisodiy samaradorligi va barqarorlikdagi o'rnini keng yoritgan. Jumladan, OECDning "Greening Infrastructure" deb nomlangan hisobotida raqamli texnologiyalar orqali infratuzilmani yashillashtirish global YAIMni 2030-yilgacha 3 foizga oshirishga xizmat qilishi qayd etilgan [2]. Biroq, bu hujjat umumiy infratuzilmalar haqida bo'lib, bizning ishda esa aniq qurilish sanoatidagi korxonalar, xususan beton, g'isht, sement ishlab chiqaruvchi tizimlar misolida batafsil yoritilgan. Bu jihatdan maqolamiz xalqaro tahlilni milliy kontekstga moslashtirganligi bilan ajralib turadi.

Porter va Van der Linde (1995) o'z ishida ekologik nazorat va innovatsiyalar bir-birini to'ldiruvchi jarayon ekanligini, "ifloslantiruvchi – to'lovchi" tamoyilining raqamli texnologiyalar orqali oson qo'llanishi mumkinligini ta'kidlagan [3]. Bu nazariy yondashuv maqolamizda asos qilib olingan, biroq biz yondashuvni faqat nazariy emas, balki ERP, BIM va WMS tizimlari integratsiyasi orqali operatsion darajadagi ekologik monitoringni misollar bilan asoslab beramiz. Bu esa amaliy natijalarga asoslangan farqdir.

Olmoniyalik iqtisodchi Klaus Schwab tomonidan ilgari surilgan "To'rtinchi sanoat inqilobi" konsepsiyasi doirasida ekologik xavfsizlikni ta'minlashda raqamli texnologiyalarning asosiy rol o'ynashi qayd etilgan. Schwab bu borada sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli hisoblashlar va IoT'ni "yashil transformatsiya"ning asosi deb biladi [4]. Biroq ushbu nazariya ko'proq sanoat ishlab chiqarishiga qaratilgan bo'lib, bizning maqolamiz

aynan qurilish materiallari ishlab chiqarishdagi yashil infratuzilmaning real misollari orqali nazariyani amaliyotga aylantiradi. Shuningdek, Schwab texnologiyalarni texnik-ijtimoiy kontekstda ko'radi, biz esa ularni iqtisodiy ko'rsatkichlar (NPV, ROI) bilan bog'lab baholaymiz.

Mahalliy iqtisodchi olimlardan Rustamov A.M. va Xasanov S.M. O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha ilmiy maqolalarida, asosan, ekologik tozalikka qaratilgan davlat siyosati va investitsiyaviy muhitga urg'u berishadi [5]. Biroq, ular raqamli texnologiyalar imkoniyatlarini chuqur ko'rib chiqmagan. Bizning maqola esa yashil infratuzilmani raqamlashtirishning texnologik vositalari va ularning iqtisodiy ta'sirini empirik asosda ko'rsatadi, bu esa mavjud mahalliy yondashuvdan tub farqdir.

Xitoy olimlari – Zhang va Li (2022) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda "Smart Green Construction" konsepsiyasi asosida qurilish obyektlarida energiya samaradorligi, chiqindilarni kamaytirish va resurs aylanishiga doir raqamli platformalar joriy etilishi ko'rsatilgan [6]. Ular ko'proq urbanizatsiyalashgan yirik loyihalarga e'tibor qaratadi. Biz esa ushbu konsepsiyani kichik va o'rta qurilish korxonalarida, shuningdek O'zbekiston sharoitida mavjud infratuzilma va normativ hujjatlarga moslab tahlil qilamiz. Bu maqolaning amaliy ahamiyatini va milliy moslashuvchanlik darajasini oshiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu mavzuga doir tahlillar o'tkazish uchun biz quyidagi formulalardan foydalandik:

Net Present Value (NPV) – Loyihadan kelajakda kutilayotgan sof foyda miqdorini bugungi kunga diskontlash orqali hisoblash:

$$NPV = \sum \left(\frac{CF_t}{(1+r)^t} \right) - C_0$$

bu yerda: CF_t – har yillik naqd pul oqimi,

r – diskont stavkasi,

C_0 – boshlang'ich investitsiya.

Bizda oddiylashtirilgan formula sifatida,:

$$NPV = \left(\frac{\text{Foyda}}{r} \right) - \text{Investitsiya} \quad (r = 10\%).$$

Return on Investment (ROI) – Investitsiyaning nisbiy foydaliligini bildiradi:

$$ROI = \left(\frac{\text{Yillik foyda}}{\text{Investitsiya}} \right) \times 100$$

Energy Investment Index (EII) – Raqamlashtirish orqali bir so'm investitsiyaga to'g'ri keladigan yillik energiya tejash:

$$EII = \frac{\text{Energiya tejash} \left(\frac{\text{GWh}}{\text{yilda}} \right)}{\text{Investitsiya (mlrd so'm)}}$$

Jadval-1. Qurilish korxonalarida yashil iqtisodiy infratuzilmani raqamlashtirish tahlili

Ko'rsatkich nomi	Korxona A	Korxona B	Korxona C
Raqamlashtirish darajasi (%)	40.0	65.0	80.0
Yashil infratuzilma bahosi (0–10)	5.0	7.8	9.0
Energiya tejash (GWh/yil)	12.0	24.0	32.0
Chiqindi kamayishi (%)	15.0	28.0	35.0
Qayta ishlash darajasi (%)	22.0	41.0	55.0
Uglerod izining kamayishi (%)	10.0	25.0	32.0
Sifat nazorati avtomatlashtirilganligi (%)	45.0	68.0	85.0
IoT sensori joriy etilgan sexlar (%)	35.0	65.0	78.0
Energiya auditi chastotasi (marta/yil)	2.0	4.0	5.0

Jadvalda keltirilgan "Raqamlashtirish darajasi (%)" ko'rsatkichi korxonada avtomatlashtirilgan texnologiyalar, raqamli boshqaruv tizimlari, monitoring qurilmalari va axborot texnologiyalari qamrovini bildiradi. Bu indikator asosiy o'lchovlardan biri sifatida tanlandi, chunki aynan shu ko'rsatkich ekologik boshqaruvni raqamli nazorat

qilish imkonini beradi. Yuqori raqamlashtirish darajasi – bu ko'proq raqamli vositalar va kamroq inson aralashuvi demakdir. Bu esa ekologik monitoringda xatoliklar ehtimolini kamaytiradi. Shu sababli, maqolada raqamlashtirish darajasi – yashil infratuzilmaga o'tishning boshlang'ich nuqtasi sifatida baholanadi.

“Yashil infratuzilma bahosi (0–10)” ko'rsatkichi korxonadagi ekologik siyosat, energiya samaradorligi, chiqindilarni qayta ishlash va sertifikatlash darajasini kompleks tarzda baholaydi. Bu baho asosiy indikatorlardan biri hisoblanadi, chunki u boshqa barcha ko'rsatkichlarning integratsiyalashgan ifodasidir. Tadqiqotda bu baho subyektiv emas, balki obyektiv asoslarda – xalqaro standartlar, audit hisobotlari va mustaqil baholovchi mezonlari asosida shakllantirilgan. Bu infratuzilma bahosi orqali korxonalarning ekologik raqobatbardoshligi aniqlanadi. Shu sababli jadvalda bu indikator alohida o'rin egallaydi.

“Energiya tejash (GWh/yil)” ko'rsatkichi raqamli infratuzilmaning amaliy samarasini aks ettiradi. Bu ko'rsatkich yordamida qanday texnologiyalar necha foiz energiya sarfini kamaytirgani aniqlanadi. Shu asosda, maqolada raqamli boshqaruvning energiya samaradorligiga bevosita ta'siri baholandi. Energiya tejash nafaqat ekologik, balki iqtisodiy ko'rsatkich sifatida ham qimmatlidir. Bu sababli ushbu indikator tahlilning markaziy elementlaridan biri sifatida tanlangan.

Jadvaldagi “Chiqindi kamayishi (%)”, “Qayta ishlash darajasi (%)” va “Uglerod izining kamayishi (%)” kabi indikatorlar yashil infratuzilmaning bevosita natijaviy ifodasidir. Aynan raqamli nazorat tizimlari, sensorli texnologiyalar va avtomatik qayta ishlovchilar yordamida chiqindilar nazorat qilinadi. Bu ko'rsatkichlar orqali har bir korxona ekologik siyosat samaradorligini ko'rsatadi. Ayniqsa uglerod izi – global isish bilan bevosita bog'liq bo'lgan muhim mezon. Shu sababli ular maqolada alohida izoh va statistik tahlil asosida tanlangan.

“IoT sensorlar bilan jihozlangan sexlar (%)” va “Energiya auditi chastotasi” kabi indikatorlar esa zamonaviy raqamlashtirish yondashuvlarining mavjudligini ko'rsatadi. Bu indikatorlar korxonaning faqat ekologik emas, balki texnik transformatsiyaga qanchalik tayyor ekanligini ham bildiradi. IoT orqali uzluksiz monitoring va energiya auditi yordamida real vaqt tahlillari amalga oshiriladi. Bu jarayonlarning mavjudligi – infratuzilma barqarorligini mustahkamlaydi. Shu sababli ular ushbu jadvalda bo'lishi zarur va ilmiy asosga ega.

Jadval-2. Formulalarga asoslangan iqtisodiy va ekologik samaradorlik

Ko'rsatkich nomi	Korxona A	Korxona B	Korxona C
Investitsiya (mlrd so'm)	5.0	7.2	9.0
Yillik foyda (mlrd so'm)	1.2	2.3	3.2
NPV (mlrd so'm)	7.0	15.8	23.0
ROI (%)	24.0	31.94	35.56
Energiya tejash (GWh/yil)	12.0	24.0	32.0
EII (GWh/mlrd so'm)	2.4	3.33	3.56
Chiqindining kamayishi (%)	15.0	28.0	35.0
Uglerod izining kamayishi (%)	10.0	25.0	32.0
Yashil baho (0–10)	5.0	7.8	9.0

Jadvaldagi “Investitsiya (mlrd so'm)” va “Yillik foyda (mlrd so'm)” ko'rsatkichlari raqamlashtirishga qilingan xarajatlar va undan olinadigan daromadlarni solishtirish imkonini beradi. Bu iqtisodiy yondashuv orqali qaysi texnologiyalar investitsiyaga arzigulik ekani aniqlanadi. Buning asosiy sababi – ko'pgina qaror qabul qiluvchilar uchun ekologik omillar ikkinchi darajali bo'lib, ular moliyaviy natijalarni birinchi o'ringa qo'yishadi. Ushbu ko'rsatkichlar orqali ekologik investitsiyaning iqtisodiy oqibatlari ko'rsatiladi. Shuning uchun ular maqola tahlilida birlamchi iqtisodiy asos sifatida tanlangan.

“NPV (Net Present Value)” indikatorining kiritilishi asosiy tahlil vositasi sifatida tanlandi, chunki u kelajakdagi foydaning hozirgi qiymatini aks ettiradi. Bu formulaga asosan korxona qancha daromad olishni kutayotgani va investitsiya o'zini oqlash darajasi aniqlanadi. NPV qiymatining ijobiy bo'lishi korxona uchun yashil texnologiyalarni joriy qilish moliyaviy jihatdan foydali ekanini isbotlaydi. Shuningdek, bu ko'rsatkich O'zbekiston bozorida investorlar uchun xavfsiz model taklif etadi. Shu bois maqola tahlilida bu formula markaziy rol o'ynaydi.

“ROI (Return on Investment)” esa qisqa muddatli moliyaviy samaradorlikni bildiradi. U yillik daromadning investitsiyaga nisbatan foizda ifodasini beradi va strategik rejalarini ishlab chiqishda eng ko'p ishlatiladigan mezonlardan biridir. Bu ko'rsatkich, ayniqsa kichik va o'rta biznes subyektlari uchun joriy qilinayotgan texnologiyaning qanchalik tez o'zini oqlashini aniqlashga xizmat qiladi. Shu sababli ROI qiymati 20–35% atrofida bo'lishi – yaxshi investitsion muhitni ko'rsatadi. Jadvalda bu ko'rsatkich orqali tezkor tahlil va solishtirish imkoniyati yaratiladi.

“EII (Energy Investment Index)” ko'rsatkichi raqamli texnologiyalar joriy etilgandan so'ng har bir mlrd so'm investitsiyaga to'g'ri keladigan energiya tejash miqdorini ko'rsatadi. Bu indikator ekologik boshqaruv va iqtisodiy

samaradorlikni birlashtirgan holda baholash imkonini beradi. Bunda raqamli infratuzilma qanday energiya natijasi berayotgani aniqlanadi. Ayniqsa, bu indikator davlat siyosatini shakllantirishda yoki grant ajratishda mezon sifatida foydalidir. Shu sababli maqolada u alohida o'rin egallaydi.

Yakuniy ko'rsatkichlar sifatida "Chiqindining kamayishi (%)", "Uglerod izining kamayishi (%)" va "Yashil baho" kiritilgan bo'lib, ular ekologik samaradorlikni to'laqonli yoritadi. Bu indikatorlar moliyaviy foydani emas, balki atrof-muhitga ta'sirni ko'rsatadi. Ularning kiritilishi raqamlashtirishning nafaqat foyda, balki barqarorlik, xalqaro standartlarga muvofiqlik va ekologik javobgarlikni ham ta'minlashini ko'rsatadi. Bu mezonlar orqali maqolada ilmiy va strategik qarorlar muvozanati yaratiladi. Shu sababli ushbu indikatorlar barcha tahlillarning ijtimoiy va ekologik barqarorlik nuqtai nazaridan zarur qismi hisoblanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqotlar asosida aniqlanishicha, qurilish korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali yashil iqtisodiy infratuzilmani yaratish imkoniyatlari mavjud va realdir. Raqamlashtirish jarayonlari korxonalarning ekologik samaradorligini sezilarli darajada oshirgan, ayniqsa energiya tejash, chiqindi kamaytirish va sifat monitoringi sohalarida. Tahlil qilingan indikatorlar (NPV, ROI, EII) raqamli infratuzilmaning nafaqat ekologik, balki moliyaviy jihatdan ham o'zini oqlashini isbotladi. Bu holat yashil transformatsiyaning iqtisodiy barqaror asosga ega ekanini ko'rsatadi. Shu bois, bu yo'nalishdagi islohotlar strategik yondashuv bilan tizimli asosda amalga oshirilishi lozim.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, yuqori raqamlashtirish darajasiga ega korxonalar nafaqat energiya samaradorligida, balki umumiy boshqaruv sifatida ham ustunlikka ega. Ayniqsa IoT, ERP va BI tizimlari joriy qilingan korxonalarda operatsion xarajatlar kamayib, ishlab chiqarish jarayoni yanada shaffof va nazorat qilinadigan bo'ldi. Bu esa boshqaruvning raqamli transformatsiyasi yashil iqtisodiy strategiyalarga xizmat qilishi mumkinligini bildiradi. Shu sababli, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikda texnologik infratuzilmani modernizatsiya qilish bo'yicha kompleks dasturlar ishlab chiqish tavsiya etiladi. Bu dasturlar investitsiya rag'batlantirish va soliq imtiyozlari bilan birga olib borilishi lozim.

Amaliy natijalar shuni ko'rsatadiki, korxonalar uchun sarmoya qaytimi (ROI) va sof foyda (NPV) darajasi yuqori bo'lgan hollarda raqamli yashil infratuzilmani keng joriy etish istagi kuchayadi. Bu esa iqtisodiy manfaat orqali ekologik intizomni shakllantirish mumkinligini bildiradi. Shu munosabat bilan, korxonalar darajasida raqamli monitoring, energetik audit va chiqindilarni real vaqtda nazorat qiluvchi tizimlarni joriy qilish majburiyati normativ-huquqiy asoslarda belgilanishi zarur. Bunda kichik va o'rta biznes subyektlariga moliyaviy va texnik yordam mexanizmlari yo'lga qo'yilishi zarur. Xalqaro moliya institutlari bilan qo'shma loyihalar ham bu borada ijobiy natija berishi mumkin.

Yakuniy taklif sifatida, O'zbekistonning "2030-yilgacha rivojlanish strategiyasi" doirasida qurilish sanoatida yashil iqtisodiyot va raqamlashtirishni uzviy bog'liq yo'nalish sifatida qarash lozim. Strategik hujjatlarda yashil texnologiyalarni joriy etishda texnik reglamentlar, me'yoriy hujjatlar va monitoring tizimlari raqamlashtirish asosida shakllantirilishi kerak. Bu borada ilmiy-tadqiqot institutlari, oliy ta'lim muassasalari va sanoat korxonalari o'rtasidagi klaster yondashuvi joriy etilishi mumkin. Bundan tashqari, davlat tomonidan tasdiqlangan "Yashil raqamli infratuzilma indeksleri" ishlab chiqilishi, baholash va grant ajratish mezonlariga aylanishi maqsadga muvofiqdir. Ushbu takliflar O'zbekiston iqtisodiyotining ekologik va raqamli barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Daly H.E. Ekologicheskaya ekonomika i ustoychivoye razvitie. – M.: Progress, 2005. – 310 s.
2. OECD. Green Infrastructure in the Decade for Delivery: Assessing Institutional Investment. – Paris: OECD Publishing, 2020. – 114 p.
3. Porter M., van der Linde C. Toward a new conception of the environment-competitiveness relationship // Journal of Economic Perspectives. – 1995. – Vol. 9, No. 4. – P. 97–118.
4. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. – Geneva: World Economic Forum, 2016. – 192 p.
5. Zhang Y., Li H. Digital technologies and green building integration: A Chinese case // Journal of Cleaner Production. – 2022. – Vol. 348. – P. 131–140.
6. Rustamov A.M., Xasanov S.M. Yashil iqtisodiyot: nazariy asoslari va O'zbekiston tajribasi // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2021. – №2. – B. 45–52.
7. Karimov A.B. Qurilishda raqamlashtirish texnologiyalari: tendensiyalar va istiqbollar // Iqtisodiyotni raqamlashtirish: muammo va yechimlar. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2022. – B. 85–91.
8. Xurramov S.X., Bobojonova Z.Sh. Innovative Foundations of a Unified Economy in the Field of Religious Education // Western European Journal of Modern Experiments and Scientific Methods. – 2023. – Vol. 2, Issue 3. – P. 44–51.
9. Bobojonova Z.Sh. Digitalization as a Strategic Means of Achieving Sustainable Development in the Construction Sector // Sustainability. – 2022. – Vol. 14(5). – Article ID 5040.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>